

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАИ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАИ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 чылда үндөйлөттүгөн

1960 ч.
ЯНВАРЬ
10
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 8 (4493).

Өртээ 20 көп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

СЭКП ТК-дан болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиден (1 арым).
К. Е. Ворошиловтуң, Ф. Р. Козловтуң болгаш Е. А. Фурцеваның Непалче баар деп турарының дугайы (1 арым).
Партияның шийтпирлери бисти кыйгырып тур (1 арым).
СЭКП ТЫВА ОБКОМУНУҢ ПЛЕНУМУ (2 арым).

М. Серен-Доржу.—Анык коммунистер-биле ажал (2 арым).
Б. Намгар.—Комсомол өөредилгезинге кичээлге салыр (2 арым).
М. Сынаа.—Чөө-Хемчиктин школарында (2 арым).
С. Моргуя.—ДРУЖИНАЛАР (3 арым).
Школалар ажылчыче ханылап кирер (3 арым).

Б. Омдар.—Адарлыг башкы (3 арым).
В. Пелянов.—Фермерлерниң кырында митинг диргелип турар (4 арым).
Өөредилгиг болгаш солун-даа (4 арым).
Англияда адролут чепсекке укур деки-селчилерни суглааны (4 арым).
Уруглар садында (4 арым).
Күш-культура болгаш спорт ажылы өжиждер (4 арым).

ПАРТИЯ БИСТИ СОРУК КИИРИП ТУРАР

СЭКП Төп Комитетиниң декабрь Пленумунуң «көдөө ажыл-агыйың улам ыңай хөгжүдөр дугайында» доктаалында мындыг сөстөр бар:

— Чеди чыл планының ооналдыларын хуусаа бетинде күүседир болгаш көдөө ажыл-агый продуктуларын албешини тургузар талазы-биле социалистик хүлээгелерни боттандырырычче боттарының чогадыкчы энергиязын улаандыраары, бистиң чуртка коммунизми тургузары дээр бугу улауң демосиялиг хөдөөгө төлөтпиг салымшыккын киригеринге колхозчуларын, совхозтар ажылчыларын, көдөө ажыл-агыйың тускай өртемчилерин, бугу ажылчы чоннарын, партия, совет, профөвилде болгаш комсомол организацияларын Совет Эвилелиниң Комунисттик партиязының Төп Комитетиниң Пленуму кыйгырып тур.

Ол сорук кирикти сөстөр бистиң чурктеринисе улуг өөрүшкүнү хайныктырып турар. Чер-чериниң партия организациялары СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шийтпирлерин ажылчы чоннарга таныштырып, ажылда чедипкинерилер демделген, четпестерни да илередиң, социалистик чарыштын бедиткен чаа хүлээгелерин алырын база ону чылдың агаинден тура күүседирин организациялап турарлар.

Чеди чылдың бирги чылында өрес-мадырлыг күш-ажылы дээр Социалистик Күш-ажылдык Маадыры аты чедип алган хойжу Лопсаңчалтын үгегери-биле ажылдаарың дыка хей хойжулар хүлээнген. Ылангы Чөө-Хемчик районун «Большевик» колхозта Сангытаа, «Исра» колхозта Шараны олар бо чылын 100 хой бурзуңден 160 хураганын өстүрерин боттарында хүлээнген, эш Лопсаңчалты чарышка дидим-биле кыйгырганар. Ычанга эш Лопсаңчалт ам 100 хойдан-ла 170—200 чедир хураганын алып деп сөзү бергеш, бугу хойжуларын чарышка кыйгырган. Ол-ла районун Ленин орденни хойжуу эш Сандык бодунга быжыгалаан 600 иртериниң бирөөзинден-не 6,5—7 кг дүктү кыргырын деп сөзү берген.

Танды районун «Тилелге» совхозта саачы Анай-Көк 20 тына инектерин саап турар.—Эрткен чылын инек бурзуңден 800 литрден өвөш өвөс сүтү саар планын турган бис, а мен 1619 литрин салдым. Ам-да эки ажылдарыңче партия бисти кыйгырып турар. Ычангаш бо чылын инектериниң бирөөзинден-не 1700 литрден өвөш өвөс сүтү саар мен—деп, ол чугаалаан. Улуг-Хемниң «Күш-ажылдык хосту» колхозунда Көк-Кыс, Балдаң оларын каймы-даа инек санында 2500 кг сүт сагган, ам 3000 кг чедир саар деп турар.

Баа-Хем районун «Тилелге» колхозу инектерин саарын эки механизастаан. Оң ачызында фермага ажылдар кижилериниң саны 6 катан өвөжөөн. Ында саачы Толмачева автосалда-биле 40 инекти саап турганында ам ону 80 чедир өстүрерин шийтпирлээш, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү бедиткениче, мал ажылының продуктуларын бүдүрериниң бот-үнесин чигедиринче бодунуң эш өөрүн кыйгырган.

СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Чаа чылда совет улуска чедирген байырында бижээни болза:

— Бистиң чурттуң ажылчыларының, колхозчуларының, интеллигенциязының, бугу ажылчы чоннарының чеди чылдың ийги чылының планын чедипкинерин күүседир дээр демиселге чогадыкчы күненишкенин өзүп болгаш көвүдөн тургузу!

К. Е. Ворошиловтуң, Ф. Р. Козловтуң болгаш Е. А. Фурцеваның Непалче баар деп турарының дугайы

Непалдың хааны мындагылар Махендра Бир Бикрам шах Деваңид болгаш Непалдың чаазаның чаазанын баугаар ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошилов, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Бирги Оралакчы Ф. Р. Козлов болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депутаты Е. А. Фурцева олар үден чеп-

СЭКП ТК-дан болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиден

Бистиң чурттуң эң улуг инженер-металлургу, сураглыг өртемден, ССРЭ-ниң Эртемдер академиязының оралкыч президентизи, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депутаты, Социалистик Күш-ажылдың Маадыры академик Иван Павлович Бардинниң 1960 чылдың январьның 7-де, 77 харлымында, албан-дүзүлгезин күүседип турган үезинде мөчөөни СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели ханы кажымда-биле дыңдадып тур.

СЭКП-ниң Төп Комитеди.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели.

Партияның шийтпирлери бисти кыйгырып тур

Улам эки ажилдаар

СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң «Көдөө ажыл-агыйың улам ыңай хөгжүдөр дугайында» доктаалы Танды районунуң «Тилелге» совхозунуң ажыл-ишчилери сорук киришкенин уткаан. Совхозтуң партия организациязы ол доктаалды салбырларга болгаш бригадаларга таныштырган, чеди чылдың ийги чылында ону амдыралга чедипкинерин боттандыра дээр чарышты организацияларын эгелөөн.

Төп сүт-бараан фермазы (эргелекчи Чанзан-оол, зоотехник Меньшикова) сүт бүдүрериниң эрткен чылдагы планы хуусаа бетинде күүсеткен.

Чеди чылдың ийги чылында көдөө ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин улам көвүдөдирине боттандыраары бугу өөрүшкүнү хайныктырып турар. Чер-чериниң партия организациялары СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шийтпирлерин ажылчы чоннарга таныштырып, ажылда чедипкинерилер демделген, четпестерни да илередиң, социалистик чарыштын бедиткен чаа хүлээгелерин алырын база ону чылдың агаинден тура күүседирин организациялап турарлар.

Бедиткен хүлээлгелер

Бай-Тайга районунуң «Тилелге» колхозунуң хоочун хойжуу Бандан бодунуң колхозунга 9 чыл ажы ажылдап келген. Эрткен чылдарың дургузунда хойжууң мурнуңа бергелер турга-даа, эш Бандан он уйдаравай бодунга ошапкан ажынын үргүлчү аяк-сеткилдиг күүседип, хой-ну баш санын чыл бугуде өстүрүп келген.

СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шийтпирлеринге сорук кирип, областың бугу малчыларын чаа бедиткен хүлээлгелерин аң турарын барымдаалап, Бандан бо чылда бедиткен хүлээлгени алган. Төгүлүг чеди чылдың ийги чылында хоочун хойжу 100 төрүү хой бурзуңден 150 хураганын алырын болгаш 3,4 кг дүктү кыргып алырын хүлээнген.

С. ХАЛАРБАА.

Чоокта чаа Чаа-Хөл районунуң Ленин атыг колхозунуң контролынга малчыларын чөвүдөлү хурады болган. Анда малчылар мал кыштагалымшыккын канчаар чорудуп турарын чугаалап, малды хур кыш ажырынын талазы-биле чогуур хемчеглерин алган, СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шийтпирлерин боттандыра дээр малчылар бедиткен хүлээлгелерин алган.

Хойжу Көмбүжак төрүүр 100 хойдан 120 хураганын, хой бурзуңден 2,5 кг дүктү кыргып алырын хүлээнген. Хаван ажаакчы эш Семис-оол бир төрүүр хавандан 16 хаван оолдарын менди камгалап алырын болгаш 12 баш төрүүр хаванын 1960 чылда чаш төлү-биле кады 180—200 баш чедир өстүрерин хүлээнген.

Б. ЧУЛДУМ.

тарын күш-ажылчы салымшыккын киририн саачылар хүлээнип турар. Саачы Анай-Көк өрткен чылын бодунга быжыгалаан 20 инектериниң бирөөзинден-не 1619 литр сүтү сагган, а бо чылын 1700 литрден өвөш өвөсти саарын хүлээнген, ферманың бүт саачыларын чарышка кыйгырган.

Ол мурнакчы саачының үлегери өскелери дөткөөн болгаш боттарында тус-тус хүлээлгелерин алган.

— Партия бисти улам эки ажилдарыңче кыйгырып турар дээр. Ону улуг өөрүшкүн-биле деткирештирип, бодунга база улам улуг негделген болуп ажылдаар мен. Бир өвөс өрткен чылын инек санында 1494 литр сүтү сагган болзума, а бо чылын ону 1600 литрге өстүрерин хүлээндим—деп, саачы Долгар чугаалаан.

Олар чагыш ап-сеткил-биле шийтпирин үндүрүп, ийитки-биле инек бурзуңден 1300 литрден куду өвөс сүтү саар сорулганы салып алганар.

Четпестерниң дугайың база шүгүмчүлөшкөнөр. Саачы Анай-оол бодунуң хүлээлгезин харысалга чок күүседип турганын, саар инектерин чегерилгезинде четпестер барын хуралды киржичилери илереткен.

В. МАЛЗАН.

Мээң хүлээлгем

Барын-Хемчик районун «Совет Тываның 5 чылы» колхозу тургузуңуң өгөлдөндөн бээр ийиткиң малын малдан, бугу күжүмү харамнамай ажылдап турар мен.

Партияның ХХI съездиниң шийтпирлерин амдыралга боттандыра дээр чеди чылдың бирги чылында 149 баш төрүүр хой бурзуңден 100 хураганы камгалап алып хүлээлге алган, 350 төрүүр хойдан 368 хураганы чидирг чок камгалап ап, бир хойдан 1,6 кг дүктү кыргып алдым.

СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң материалдары танышканымыз холбошту, 1960 чылда мээң мурнуңа улуг сорулга салдым. Ычангаш бодунга быжыгалаңган бүтү хойларын менди күш ажырып, 100 төрүүр хойдан 105 хураганын доруктуруп, хой бурзуңден 1,9 кг дүктү кыргып алдым.

О. ТӨРЕ, колхозтуң хойжуу.

ЭРЗИН РАЙОНДА СОРУК КИРИШКИН

Эрзин районун «Комунистиче өрук» көдөө ажыл-агый артелиниң даргазы эш Шойжуңуң бистиң корреспондентивис-биле бедиткенини дыңдаганы болза:

— Бистиң артелиңде ажыл-ишчилери СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң доктаалын колхозтуң девискээр аайы-биле 7 кезек чеге улуг көдүрүшкүн-биле таныжып, көдөө ажыл-агыйың улам ыңай көдүрүдөр боттарыңа чаа хүлээлгелерин ал турар. Чижээ, хойжу Э. Серин төрүүр 100 хойдан 110 хураганын доруктуруп, хой бурзуңден ортумаа-биле 2 кг 300 грамм дүктү кыргып алырын хүлээнген. Колхозтуң туугуларын Пленумунуң шийтпиринге бир ап-сеткилдиг каттыжып, бо чылын 3000 кубометр туугу мазык белеткээр планын январь 25-ке чедир күүседирин шийтпирлөөн. Туугулар ам 1800 кубометр мазык белеткээш, он 1000 кубометрин машина орунче үндүрүп алган.

Колхозтуң сүт-бараан фермазының саачыларын Пленумунуң доктаалын таныжып, бедиткен чаа хүлээлгени алган. 1960 чылда саачы бурзу бир инектен-не ортумаа-биле 1200 кг сүтү саар деп хүлээнген.

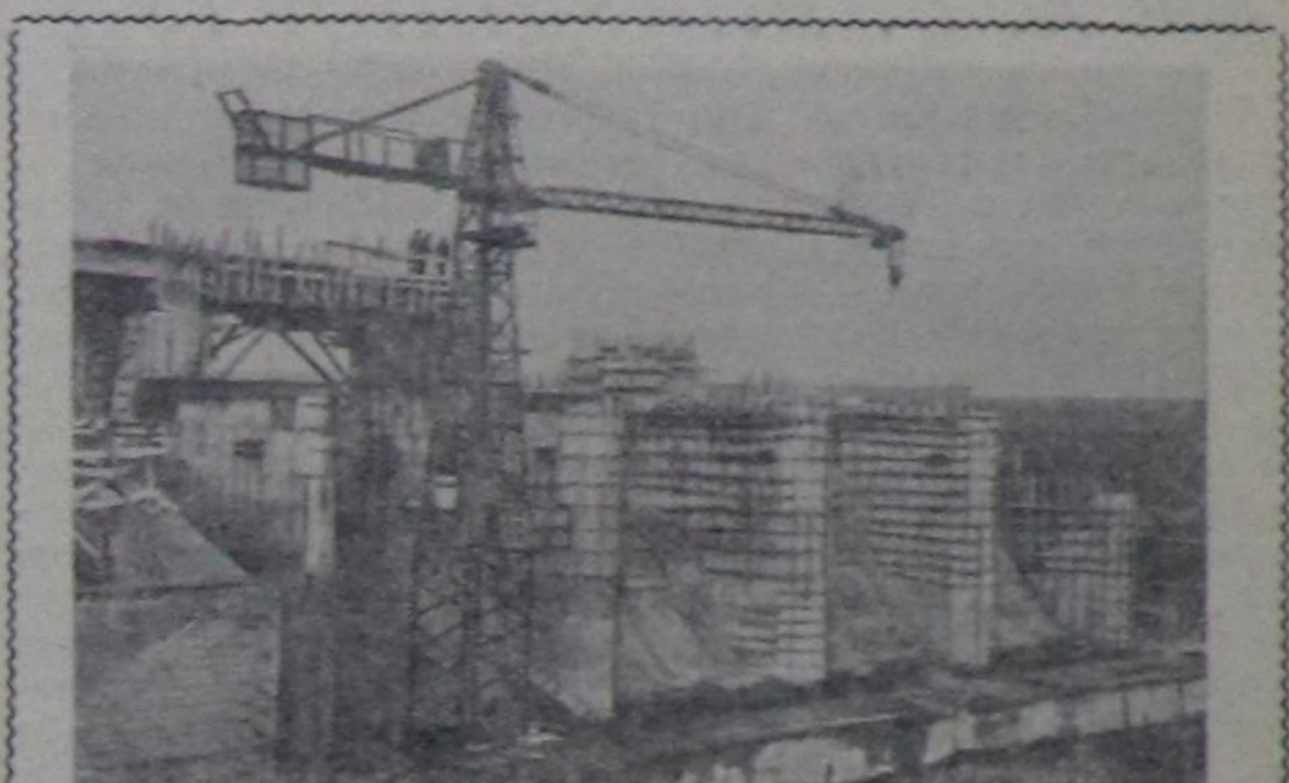
Тудуг ыяжының белеткели

СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шийтпирлери-биле күш-ажылчы сорук кирген колхозтарын туугуларын чеди чылдың ийги чылында тудуг планын чедипкинерин боттандыра дээр тудуг материалдарың белеткенин организациястыг чорудуп турараар.

«Кызыл сыйдыс» колхозтуң туугуларын 7000 чудукту тайгада кезип белеткөөн, он 2100 чудукту машина орунче өөрткөн. Ыш белеткелинде болгаш өөртүгезинде Лопсаң Дажы, Мадрэ, Серендук, Буди болгаш өскелер-да шалычын ажылдап турарлар. «Морен» колхозтуң туугуларын 5000 ажыг чудукту кезип белеткөөн.

Ыш белеткелинде ажылдап турар колхозчулар 1960 чылдың туугуларыңа хереклээр тудуг мазык чокку хунерге дооар дээр социалистик чарышты калбартап ажылдап турар.

О. МАНДАРЫЙ.

Украина ССР. Винница областың Мурнуу Буг хемде көдөө электри станцияларыңа тудуун кылап турар. Ам безин Черниговский, Брашлавский, Соколовский болгаш Дмитраховский сүг күжү-биле ажылдаар электри станциялары ажылдап эгелөөн. Ладжынский электри станциязының тудушкуну долу баамы-биле чоруп турар. Ол, чуртта эң улуг көдөө электри станциялары бирөөн. Оң күжү—9,500 киловатт. Чуртук: Ладжынск электри станциязының тудушкунуну кинти левия: Фото Е. Копытты.

ОБЛАСТЫҢ КОЛХОЗТАРЫНДА Хайнышкыныг ажал

Чеди чылдың ийги чылында Чуртталга бажыңнарын, бугуларын, културга-амыдыралдыг тудууларын кылырыңа хереклээр 1000 кубометр мазык февраль 1-ге чедир белеткээр доозарыңч демисел Көгөөн-Булакта үргүлчүлөп турар.

Кестинген мазык орукче үндүр сөөртүргө бир трактор болгаш 22 аяк ажылдап турар. Ыш белеткелинде ажылдап турар колхозчуларда ажал нормалын 150—200 хуу күүседип турар М. Семис-оол, К. Мөңге, М. Ыршан, О. Саңчак, Норбу, М. Анай-оол ышкыш кижилер хей.

Партияны агитация ажылы участокта багай өвөс чоруттуңуң турар. Агиттууду үнүп, алаа мурнакчыларын илередиң, четпестерни шүгүмчүлөп турар. Беседалар, солун номчулгалары кезээниң-не болуп турар.

М. СЕВЕН.

Чоокта чаа Чаа-Хөл районунуң Ленин атыг колхозунуң контролынга малчыларын чөвүдөлү хурады болган. Анда малчылар мал кыштагалымшыккын канчаар чорудуп турарын чугаалап, малды хур кыш ажырынын талазы-биле чогуур хемчеглерин алган, СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шийтпирлерин боттандыра дээр малчылар бедиткен хүлээлгелерин алган.

Хойжу Көмбүжак төрүүр 100 хойдан 120 хураганын, хой бурзуңден 2,5 кг дүктү кыргып алырын хүлээнген. Хаван ажаакчы эш Семис-оол бир төрүүр хавандан 16 хаван оолдарын менди камгалап алырын болгаш 12 баш төрүүр хаванын 1960 чылда чаш төлү-биле кады 180—200 баш чедир өстүрерин хүлээнген.

Б. ЧУЛДУМ.

Чоокта чаа Чаа-Хөл районунуң Ленин атыг колхозунуң контролынга малчыларын чөвүдөлү хурады болган. Анда малчылар мал кыштагалымшыккын канчаар чорудуп турарын чугаалап, малды хур кыш ажырынын талазы-биле чогуур хемчеглерин алган, СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шийтпирлерин боттандыра дээр малчылар бедиткен хүлээлгелерин алган.

Хойжу Көмбүжак төрүүр 100 хойдан 120 хураганын, хой бурзуңден 2,5 кг дүктү кыргып алырын хүлээнген. Хаван ажаакчы эш Семис-оол бир төрүүр хавандан 16 хаван оолдарын менди камгалап алырын болгаш 12 баш төрүүр хаванын 1960 чылда чаш төлү-биле кады 180—200 баш чедир өстүрерин хүлээнген.

О. МАНДАРЫЙ.

Чуртталга бажыңнарын, бугуларын, културга-амыдыралдыг тудууларын кылырыңа хереклээр 1000 кубометр мазык февраль 1-ге чедир белеткээр доозарыңч демисел Көгөөн-Булакта үргүлчүлөп турар.

Кестинген мазык орукче үндүр сөөртүргө бир трактор болгаш 22 аяк ажылдап турар. Ыш белеткелинде ажылдап турар колхозчуларда ажал нормалын 150—200 хуу күүседип турар М. Семис-оол, К. Мөңге, М. Ыршан, О. Саңчак, Норбу, М. Анай-оол ышкыш кижилер хей.

Партияны агитация ажылы участокта багай өвөс чоруттуңуң турар. Агиттууду үнүп, алаа мурнакчыларын илередиң, четпестерни шүгүмчүлөп турар. Беседалар, солун номчулгалары кезээниң-не болуп турар.

М. СЕВЕН.

Чоокта чаа Чаа-Хөл районунуң Ленин атыг колхозунуң контролынга малчыларын чөвүдөлү хурады болган. Анда малчылар мал кыштагалымшыккын канчаар чорудуп турарын чугаалап, малды хур кыш ажырынын талазы-биле чогуур хемчеглерин алган, СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шийтпирлерин боттандыра дээр малчылар бедиткен хүлээлгелерин алган.

Хойжу Көмбүжак төрүүр 100 хойдан 120 хураганын, хой бурзуңден 2,5 кг дүктү кыргып алырын хүлээнген. Хаван ажаакчы эш Семис-оол бир төрүүр хавандан 16 хаван оолдарын менди камгалап алырын болгаш 12 баш төрүүр хаванын 1960 чылда чаш төлү-биле кады 180—200 баш чедир өстүрерин хүлээнген.

Б. ЧУЛДУМ.

Чоокта чаа Чаа-Хөл районунуң Ленин атыг колхозунуң контролынга малчыларын чөвүдөлү хурады болган. Анда малчылар мал кыштагалымшыккын канчаар чорудуп турарын чугаалап, малды хур кыш ажырынын талазы-биле чогуур хемчеглерин алган, СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шийтпирлерин боттандыра дээр малчылар бедиткен хүлээлгелерин алган.

Хойжу Көмбүжак төрүүр 100 хойдан 120 хураганын, хой бурзуңден 2,5 кг дүктү кыргып алырын хүлээнген. Хаван ажаакчы эш Семис-оол бир төрүүр хавандан 16 хаван оолдарын менди камгалап алырын болгаш 12 баш төрүүр хаванын 1960 чылда чаш төлү-биле кады 180—200 баш чедир өстүрерин хүлээнген.

О. МАНДАРЫЙ.

Москва. Кремльде чаа чылдың йказының байырылы. Чуртук: Кремльдин Улуг өрдүкүң Георгийск залында чаа чылдың йказының байырылы. СЭТА-ның фотохрониказы.

Москва. Кремльде чаа чылдың йказының байырылы. Чуртук: Кремльдин Улуг өрдүкүң Георгийск залында чаа чылдың йказының байырылы. СЭТА-ның фотохрониказы.

Москва. Кремльде чаа чылдың йказының байырылы. Чуртук: Кремльдин Улуг өрдүкүң Георгийск залында чаа чылдың йказының байырылы. СЭТА-ның фотохрониказы.

Москва. Кремльде чаа чылдың йказының байырылы. Чуртук: Кремльдин Улуг өрдүкүң Георгийск залында чаа чылдың йказының байырылы. СЭТА-ның фотохрониказы.

Москва. Кремльде чаа чылдың йказының байырылы. Чуртук: Кремльдин Улуг өрдүкүң Георгийск залында чаа чылдың йказының байырылы. СЭТА-ның фотохрониказы.

СЭКП-НИЦ ТЫВА ОБКОМУНУН IX ПЛЕНУМУ

Кем-херек үүлгеди-биле болгаш ниитинин корум-чурумун үрээр чоруктар-биле демиселге хөй-ниитинин ролнун бедидер дугайында

Эш А. В. АНКУДИНОВТУН илеткелинден

Бистин областың үлетпүр бүүдүрүлгелеринде, тудугларында, колхозтарында болгаш совхозтарында коммунист күш-ажылың удур-кестеринде болгаш бүдүн бригадалары тыптып келгенин сеткил ханымышкы-биле демдеген болур бис деп, СЭКП обкомунун секретары А. В. Анкудинов бодунуң илеткелинде өзгөндө чугаалаан. Күүседип турар ажылыңа боттарың эки хамаарылганы-биле олар бис деп, СЭКП обкомунун секретары А. В. Анкудинов бодунуң илеткелинде өзгөндө чугаалаан.

Совет кижилериниң эң хөй кезип турары болгаш хөй-ниитиниң сагыла-чурумун, социалист ниити чурттаганын хообулдарын болгаш дүрүмнүн медресдин-биле салгып турар. Бүгү совет улус-биле кады күш-ажылың маалымдыг чоруктуң, чуртунуң мурунга бодунуң хулаазин бедидер-биле медрес билириниң үлгүлөрүн көргүзүп турар, күш-ыяла болгаш уган-бодол таласы-биле кадык аныктар бисте өзүп турар.

Социалист хообул дүрүмүн, совет маамтыларынның өргөлери болгаш өргө-ажыктарын улам ийик быжыгалар таласы-биле чугулаа чөгөлөрүн Коммунист партия болгаш Совет казак сөөлүгү чымдарда алган.

Кем-херек үүлгеди-биле демисел болгаш социалист хообул дүрүмүн быжыгалар таласы-биле партияны болгаш казактың чоруду-турар кемчелери боттарыңа эки түнөөдөр берип турарын илеткелни болгаш чиктеринден ол өргүскен. Обласка кеземче херектери 1958 чылда денээрге 1959 чылда дыка кызыралган. Аныктардан кеземче харысалганын кирип турарларын саны элөөн кызыралган. 1958 чылда денээрге биче хулиган херектер үүлгедишкени 1959 чылда өвөөш болуп турар.

Өөп-биле чергелештир кем-херек үүлгеди-биле болгаш ниитинин корум-чурумун үрээр чоруктар-биле демисел обласка багыт тургустунганын илеткелчи демдегелээ. Ол чугула херекке хөй-ниитинин ролун бедидериниң чугулазын айтышпаан, бо таласы-биле чорудуу турар кемчелерге илеткелчи доктаап чугаалаан.

Хоораларда, колхозтарда, совхозтарда, бүүдүрүгө черлеринде, тудугларда 175 улусчу эки-тура дружиналарын тургускан, оларнын хураалында 2679 кижик бахтап турар. Ол дружиналарын хөй кезинде комсомолчулар болгаш аныктар кирип турар. Ниитиниң корум-чурумун камгалаар херекке амыкчы чоннарнын хундуктелин болгаш деткимчезин чаалап алган дружиналар барын илеткелчи демдегелээ. Оларга Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук», Ленин аттыг, Чаа-Хөл районун «Найрал» колхозта база Кызыл хоорайның бүүдүрүгө черлеринде болгаш тудугларында чамдык улусчу дружиналарын хамаарыштыр болур.

Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозта дружинаның ажылыңа дугайын илеткелчи тодаргай чугаалаан. Кем-херек үүлгеди чоруктар болгаш ниитиниң корум-чурумун үрээр чоруктар өрткен чылдарда Чыргак кедээ Советтин демиселдеринге хөй турган.

Ниитиниң корум-чурумун камгалаарыңа хөй-ниитинин ролун күш-өдөөлөр дугайында СЭКП ТК-ның болгаш ССР-ин Министрлер Чөвүлгениң 1959 чылдың мартта үнөм доктаамы парламентка үткен соонда ниитиниң корум-чурумун үрээр чоруктар-биле демиселди күштедиреринче хөй-ниитини колхозтуң партия организациязы мобилизастаан. Ниитиниң корум-чурумун камгалаар таласы-биле 24 кижик составың ийи дружинаны тургускан, оларны эштер Даваа болгаш Бомбукай баштап турар.

Дружинаның ажылың колхозчу бүүдүрүгө бүүдүрүгө идепкейлиг киригиче, арагалар, хулганлар, прогудаар болгаш өске-дөө чоруктарга уду демиселге угланган. Кынар хөй-ниитиниң корум-чурумун үрээр болду, оларга чамдыктың мурунда хөй-ниитиниң

Пленумга ийги айтырыг талазы-биле саналдардан

Кем-херек үүлгеди, ниитиниң корум-чурумун үрээр чоруктарга уду демиселге хөй-ниитиниң ролун бедидер талазы-биле чамдык кемчелерин ап чоруктанын СЭКП Каа-Хем райкомунун секретары эш Шуклин бодунуң саналыңа чугаалаан. Бо талазы-биле хообул төлөөлелин районда бүүдүрүгө, албан организациа черлеринге болгаш колхозтарга калбаа-биле таныштырган. Улусчу эки-тура дружиналары амыкчылар, өш-хуузунуң судтары чаа тургустунганлар.

«Коммунизмче орук» колхозка чамдык кижилер бажыныңа арагалымыс кылып турганын дружиначылар чогуур «Өүндө илереткен». Чурум үрекчилеринге уду демиселди чамдык парторганизациаар багай удуруп турар. Чижээ, «Бурнугаар» колхозта парторганизациа секретары турган эш Дүкүл-оол боду безин хулиганга өттедил алган-деп, эш Шуклин чугаалаан.

Кызыл хоорайның коллективтеринде сес чүс ажыг дружиначыларын хаара туктап улусчу эки-тураның 32 дружиналары амыкчылар турарын СЭКП хооркомунун секретары эш Киселев бодунуң саналыңа чугаалаан. Эштер Симак, Поныков, Галовон шыкшап үлгелерин амыкчылар турар дружина командирлер бар.

Улусчу дружинаның, өш-хуузунуң судтарынын ажылыңа удугү чептер бериле, оң СЭКП хооркомун болгаш партия өгө организациалары чепсес удуруп турарын эш Киселев минниң чугаалаан. «Коммунист туудуг» болгаш автобус АТК-зы шыкшап илгиде удугү коллективтерде дружиналар ам-дөө тургустунган. Арагалыларга, чурум үрекчилеринге уду демиселди күштедирер тургаш, чамдык дружина командирлер — Элегес шахтамызда Монгуш, алгы заводунда Кондратьев олар боттары хөй-ниитиниң корум-чурумун үрээр чоруктар бериле.

Суд, прокуратура, шагдаа органны боттарынын ажылың амыг негелдени денепелге чедир эле тургузуп шыдавайн турарын эш Киселев тодаргай фактыларга көргүскен. Таныдыла ажылы кызын, чүгүле активтиң ортузунда чоруп турар.

Облүүскөмнүн иштики херектер өргөленин начальныг эш Артаст районнарда шагдаа органнынын ажылы чамдык партия райкомарынын болгаш райүүскөмнарнын тодаргай удуртпай турарын шүгүмчүлөөн. Барың-Хемчик биле Сүт-Хөл районнарда байлады ол денеп көргүскен. Партия райкомунуң талазындан удуртула багай өвөө тургустунганын кем-херек үүлгеди, чурум үрээр чорукка уду шагдаа органның демисели Барың-Хемчик районда чүгүр чоруп турар, а Сүт-Хөлдө илгид өвөө. Мында шагдаа салбырын партия райкомун, райүүскөм удурутпай турар.

«Ишкин» колхозта 20 хире кижик дружинага кирери-биле билдинишкени кирип, а дружина ам-дөө тургустунган.

Автопорт организациаларында чөлаачы калдрар ортузунга кижизидилге ажылың чептезин, чүгүле чыгыс административтиг хемчелер-биле кызылгарлатын келгени эш Артаст чугаалаан.

АНЫЯК КОММУНИСТЕР-БИЛЕ АЖЫЛ

Өвүр районунуң партия организациалары кедээ ажыл-агыйның мурунчуларының иштинден бодунуң хураалын өстүрө талазы-биле чамдык ажылыңа кылган. Эрткен чылдың дүргүзүндө партия кижигүвүңе кандидатка 12, партия кижигүвүңе 15 кижини кирип алган.

Аныак коммунистер-биле ажыл дугайында айтырыгны партия өгө организациаларынын хураалдарында болгаш СЭКП райкомунун бүүрүзүңа доктаамал чугаалажып турар. Оларның ажыл-иши мергежилни болгаш политиктиг денепелди бедидер хемчелер ылангыч «Кызыл ту», «Торгалыг» колхозтарың партия организациаларында эки тургустунган. Мында партия кижигүвүңе кандидаттар партия өргөдигелеринде шүптү хаара туттуңган болгаш партия кижигүвүңе кандидаттар: «Торгалыг» колхозта мал

Ош мнай эш Волосников политиктиг серемчелдеди амыг үеде улам күштедирерин, чамдык амыкчыларын талазындан серемчелде чөк чорукту болдуруп турарың фактыларын пленумга чугаалаан.

Комсомол өөредилгезинге кичээпгөй салыр

Өвүр районунуң «Коммунизмче орук» колхозунда комсомол өөредилгезинде талазы-биле белеткел чөк, дыка хожудуң эгелээ. Районунуң комсомол организациалары өөредилге чогуур үеинде эгелээн турбуже, а «Коммунизмче орук» колхозта комсомол комитети (секретары эш Сандый-оол) нооброний ийги чартымында комсомолчуларын ниити хураалын чымдырды, орта өөредилге дугайын чугаалажып, доктаап хулааң ап, пропагандиске эш Маалыр-оолду бодылаан.

Илгид-дөө болза хулааң алган шиптириниң күсселден дөөш комсомол комитети салгып салбаан учурунда, өөренирип күзөөн комсомолчуларын болгаш аныктарын ат-данызы саазын кырында артык, өөредилге сөөлүгү үеде чедир эгелөөн.

Ийи хүннүң семинары

Партия өгө организациа секретарынын политиктиг билини бедидер, амыкчы-херекти удуртурун экижерде сорула-биле СЭКП Чаа-Хөл райкомунуң чоокта чаа ийи хүннүң семинарын оларга организастаан. Анаа колхозтарда, бүүдүрүгө болгаш албан организациа черлеринде парторганизациа секретарылары шүптү олуршкан.

Чөөн-Хемчиктин школарында

Чыраа-Бажы ортумак школа ийги улудуна өөредилгезин шынарын 89,11 хуу күстектен. Оң иштинден бириг кластың (удуртукчу башкызы М. Буян) 100 хуу болган. Школянын 15 кластарын иштинден өөредилге программаның 80 хуудан куу күстектен класс чок.

Өөредилге чылы эгелээри биле Шени чеди чыл школяныг өөренирип, дарааныганын, чурук тырттырарын, хөш-ымыраанын, математиканын бөлүмнүн тургускан. Оң башкылар мергежилди башкылар томулуктаган. Анаа хергелээр херекселерин дирекция чери тыпкан. Ол бөлүмнүң 126 өөреничилер хаара туттуңган, расписание бугаар амыкчылар турар.

Ийги улудуна бөлүмнүнүн ажылың түнелсин үндүрүп, оларын удуртуку башкыларыны эки амыкчаанын демдегелээ. Чижээ, ыр-шын бөлүмнүнүн талантыг школячылар илереп турар. Ол бөлүмнүнүн кижикчилери колхозчуларга ийи улаа содун концерттерин көргүскен.

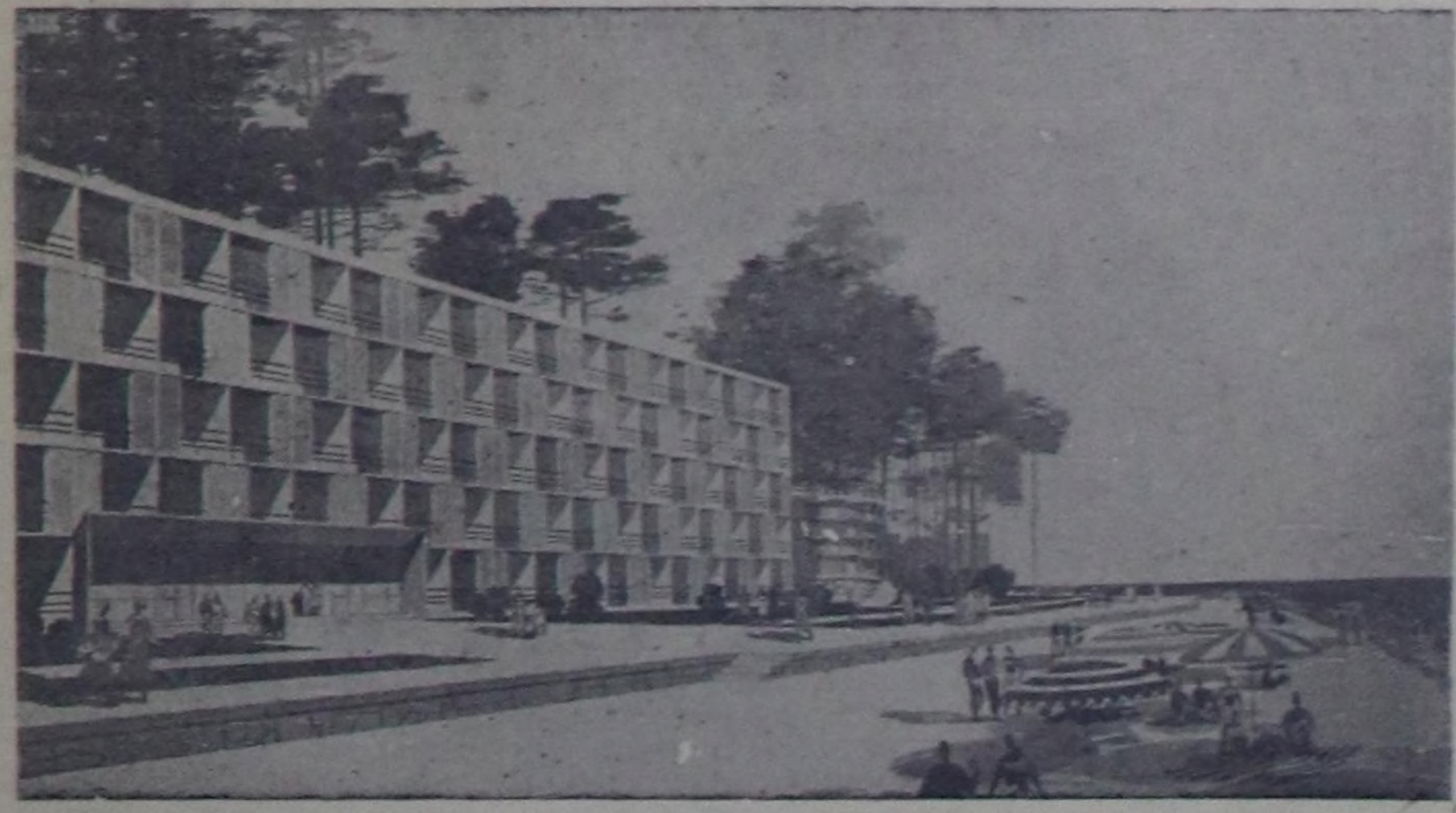

Бызылдың педагогика институтунуң студенттеринге харысалгалыг үе — экемен-шыгаладарың кышы сессиязы чоруп турар. Өөредилге чылыңды бириг чартымында физика-математика салбырыңда 4-кү курсузун студентилери школарга өөредилгелг кинолар көргүзөрүнн техниканың базэ өөренингер.

Чурукта: Физика-математика салбырыңды 4-кү курсузунуң студентиз Моңгуш Борбак-оолдуң кино көргүзөрүнн шыгаладын дулап турары. Фото В. Укеловуу.

Бистин дружиналарымыс чоокта чаа «Найрал» колхозтан тос кижилиг бөлүк оорларны база илереткен. Сес инек, үш аът оорланарын чамдыктың Сүт-Хөл районда безин барып илереткен — деп, эш Хунай-оол айткан. Оң ийи обласын суд, прокуратура болгаш шагдаа органнынын удурткучлары чон ортузунга лекцияларын үртүгүч номчуп турарың чугулазың ол чугаалаан.

Күрүпениң аймык чөк чорунуң обласы өргөленин начальныг эш Волосников пленумга садыл берген.

Москва. Кавказын Кара-далай эринде Пищула мутуадуну районунга чаа курортту уаавас тудуу эгелээр. Москваның төлөвилер институтунун № 9 мастерскаянын коллективин ССРЭ-нин тудуу болгаш архитектура академиясынын корреспондент-кежигүү М. В. Посохинин удурутугузы-биле ооң төлөвилерин ажыдаа кылган. Курортту бөлүк тудууларынга эргежок чулуу чуулар-биле хандарылганы гостиницалар, столовалар, кафе, рестораны, хаагыт болгаш аяк киинтердин курорт залы, номчулга библиотекасы кирет турар. Ол ышкаш ВЦСПС-тин 500 олут-

Почталыончу өг-бүлө

Чаа-Хал районун Ленин атыг кедээ ажил-игый артелинин ырак оदारларында чурттай турар малчынарынга, мал фермаларынын болгаш хову бригадаларынын колхозчуларына солуннары болгаш чагаларын түктелинчининг чедирип турган.

Кажан М. Селев почтачылап ажилдаандан сонгаар почта чедирилген экинчи, колхоз төмүндөн 30—45 км ырак Кзыл-Даг, Сесеге, Ак-Хем, Кара-Суг, Кожай, Ооруг, Аргылактыга малчынар болгаш хову бригадаларынын кижигүннери хүн бүрү үнүп турар солуннары, чагаа-бижиктерин чогуур өй-шаанда ап турар аларган.

М. Селев чүгөле почта чедирилген-биле кызыгардымай, малчынарга болгаш бригадаларга лекция, беседалары база солун номчулгаларын чорудуп, хүн бүрүнүң чаа чуулары-биле малчынарыны таныштырып турар.

Ооң кадайы Хуваа-Сүрүн почтачылап эгелээр-ле 7 чүгө алып, бо аразында онашкан ажилыга ак-сеткилди кызымаккай ажыдап, колхоз баштаар черинден каш-даа удаа өрктинг чуулар-биле шаңдылган келген.

Хуваа-Сүрүн хөй-ниитинин ажилыга база идепкейлиг кириж турар. Колхозчулар оңу кездээ Советтин депутаттына сонуп алган. Ол чүгө эки почтачы эвес, дээрэ агитаторга база санадып турар.

Почтачы өг-бүлө боттарының кужеништерин ажилы-биле колхозчуларын хундуктелин чедиң алганнар.

С. СОТНАМ, Н. ДОРЖУ.

ШКОЛАЛАР АЖЫЛЫНЧЕ ХАНЫЛАП КИРЕР

Чоокта чаа чырыдышкыннын, дээрэ школаның болгаш өртем-шиңчилел албан черлеринин ажилы-биле конференциясы болуп өрткен. Анда ол профивелинин область комитетинин ажилынын дугайында өтчет илеткеди обкомунуң даргазы эш Слободчикова кылган.

Өтчөттү үениң дургузунда профивелинин чамдык чер-чер болгаш район комитеттери бүгү-ниитинин өредилгениниң хообузуун чедишкенин боттандыран, өредилгенин кижизилдиги ажилын шынарлы бидлер, өреникчилеринг бугуруле практиказын организаааар херекте боттарының организаакчы чорун көргүзүп турар.

Дыка хөй школарда профивел комитеттери кижигүннеринин ишти хурадарын солун кылдыр эрттирип, анда эргежок чууга айтырылганын чуугаалажып турар аларганнар. Чижээ, Кзыл-Даг № 2 школада комитет (даргазы эш Лама) өредилгенин бугуруле ажилы-биле холбаштырар дугайында солун айтырыгын чуугаалашкан. Ол школада ам өредилгенин амыдрал-биле харылзаасы дыка эки тургустунган. Улуг-Хем районун Арыскан школада школаларын ажилын аде тургузарына холбаштырар башкылашкыннын методтарын экижидеринин дугайында айтырыгын чуугаалашкан. Ол хурада жоказында үш школаның башкыларын чаалап олурдуштурган. Бо айтырыг талазы-биле ол школар аразында чарыштыг ажыдап туралар.

Бодунуң онашкан ажилына кызымаккай чорун көргүзүп, эки түннеди чедиң ап турар башкылар областа хөй. Чижээ, эштер Селина, Чамзы (Бин-Хем), Шактар-оол, Мареева, Ланы (Улуг-Хем), Серенма, Ивановна, Мянге, Серен (Ара-Хем), Маалы, Радостева (Току), Имажаа (Чаа-Хал), Биче-оол (Танды) болгаш ооң-даа эскелерин анда алап болур. 1959—60 өредилге чылынын бирги чартында областан 247 башкылар башкылап турар өртем-неринге боттарының өреникчилерин багай демлек чока доостурганнар. Ол ышкаш он эге школарга өредилгенин шынары 100 хуу болган. Чөөн-Хемчик районун Чыргакы, Чаа-Хем районун Сизим, Кзыл-дым № 4 школалары ийги улдуца өредилгеге эң бедик көргүзүп чедиң алган. Областың школаларына ийги улдуца өредилгениң шынары 82,4 хуу болган.

Началла-даа чамдык школарда профивел комитеттери школалар ажилыны ханылап кирбей турарын, профивелиниң бугуруле хурадарын белеткек чока, чалгааранчыг байдалга эрттирип турар дээрин илеткеди болгаш санал бергенер демделгөөн. Тес-Хем районун Самагалдай ортумак школазынын профивел комитетинин бугуруле хурадары хөй катап болуп турар-даа ооң шынары чавыс, үндүргөн шийтирлерин күтүспей турар. Профивелинин чамдык районнар болгаш чер-чер комитеттери школаларын, башкыларын ажилына кошкак дуулап, оларнын ажилыне ханылап кирбей турар. Чаа-Хал районун Ак-Турут, Чаа-Хал ортумак школарында профивел комитеттеринин ажилы кошкак, өл школалар төредер-биле ажил чорутпайн турар болгаш интернаттарын ишти соок, хирдинг. Таанды районун Чедер школаларын орус дул башкылар илер-биле харылзажып тургаш, ам куш-ажыл кичөөлдеринин программаларын шунтузуп күүсөдип турарын чедиң алган мен.

Классын пионерлерин-биле ажил улуз учур-дуулап. Чүгө оңу эки белеткедиг, солун кылары чуугаа. Чижээ, бистер «Москва — бистин Төрөн чуртувустун наймысыла» деп темалыг чымыш кылган бис. Оң белеткедиге бүгү отряд кирешкен. Белеткедиг алган соонда чымыштын мындыг план-биле эрттиркен бис: а) Москва дугайында беседа; б) альбом-биле танымалыг; в) белеткек номерлеринг көрүлөсин. Оң соонда оларнын, танышар кылдымыс. Чымыш урууга даа сонууганчыг болган. Пионерлер тинмур команданы тургускаш, назылап кыраанарын ажилына дуулап туралар. Ам пионерлеринг чалдарын шийгээдип алып талазы-биле ажыдап чоруттунуп турар. Отряд «чеди чылдык эдеринчи» деп атка чедер деп соруганы салыч алган, кижигүрүл-ле ораддажып турар.

Башкынын ажилынын чедишкенин болуру оңу ада-илерин-биле харылзазындан улуг дамааржыр. Мен ада-иле хурадарын өй-өйлө эрттирип, кошкак өреникчилерин өредилгенине шолууг салгы салдым ада-илеринг башкыларынагуула-дараа барып, чуугаалажып турар мен. Оң түннелине өреникчилеринг илик-төс, арыг-шевери ажыжон, хүн чуруму күүсеттинин турар. Ам хурааларга-даа, беседаларга-даа чүгө өредилгениң шына-

Областың школаларынын шунтузуда салдыган соругаларын күүсөдип дээр профивел организаакчыларын моон сонгаар канчаар ажилдарын санал берген эштер болгаш илеткеди чуугаалап. Чижээ, Барым-Хемчик райондан келген төлөө эш Даржаа санал берген, районун профивел комитетинин даргазы эш Баранов школаларда чер-чер комитеттеринге практиктинг дуза чедириб, чүгөле телефон дамчытыр негеде кылдыр, айтырыгын чаксаан шийтирлээр, ооң школаларга барбас чорун шунтузудуо. Баранов райкомуну смета суугар көрдүгөн ачкашын чарыгаарындан харамнаыр. Ичпач харамнап орда дыка хөй түнүгү акша-херенги чыл төнчүзүндө калдык ажыгалап чока артып каар. Эрткен чымыш Аксы-Барыкка чаа интернат тудуу доогулган. Анда салдыр орун-дежек чок болганындан ол интернат ам хаагыт турар.

Чааан АГБ-ын район төвүнүң ортумак школазын шефе алгаш, кандыг-даа шеф дуузын чедириб турарын, колхозтар төнтеринде школаларда телефон харылзазын чотун, школаларда телефон тургузар дугайында областың профивел комитетинг чечет алырын эш Шуккин (Чөөн-Хемчик) чуугаалап. Кзыл-дым педагогика институтундан келген төлөө эш Терек студентилеринг күсүк дүжүт акаалдыгына муракчы киришенини чуугаалап болгаш областың профивел комитетинг институт амыдралында ыракт хоорук, анда дуза чедириб турарын шунтузуду.

— Башкыларын чурттаар бажының болгаш ооң септелгениниң дугайында айтырыг кончук багай. Хандыгга да чаа тудуу турар интернаттын тудуу ам шуут ара сонсаттыган. Бо дугайы кымын-даа дүвүрпейн турар—деп, эш Семис (Өвүр) чуугаалап.

Эш Седова (Эрвин) башкы кадрнын кайы хамаан чок черге ажилындан үндүрер чоруктар барын чижектер-биле көргүскөн. Бай-Даг ортумак школазын директору эш Кунчун ол школазын бир башкынын кандыг-даа чылдаган чок черге ажыдап үндүргөн. Соолунде ол башкыны суз черининг киржилгени-биле ажилына катап кириген. Районун профивел комитетинг эш Кунчунге чүгө чуугаалап төвөс, оң-биле чуугаалажыр берге, бодунуң удуруга байдарыг чорун көргүзүп турар дээрин ол шунтузуду.

Конференцияга шунту 17 ички санал берген. Конференцияга СЭКП обкомунуң ийги секретары эш А. В. Анкудинов санал берип, дүвө чуугаалап. Чуугаалашкан айтырыгын талазы-биле доктаалды конференция хураалы анда база улус чырыдышкыннын, дээрэ школарын болгаш өртем-шиңчилел албан черлеринин ажилдакчыларын профивелдеринин эвилдешкен республикаларын конференциялыкче баар төлөөни сонгаан.

Улус чырыдышкыннын профивелинин ажилдакчыларын чаа соугутурган обкомунуң бирги организаакчы пленуму обкомунуң даргазы эш Т. С. Слободчикова сонгаан.

ДРУЖИНАЛАР

Коммунист партияның болгаш Совет чаактыг улуг сагыш салышкыннын ачылы-биле чоңунуң чуртталга амыдралы чаагайлып, културалг денеди болгаш медере-лиг улам-на бедип турар. Ооң уланындан бисте кеминг-херектер үүлөдиглери, социалист ийити чуртталганын көрүм-чүрүм хажылар чоруктар мурункузундан ыракта кызырыдан.

Ийитинин көрүм-чүрүм үрөөр, кем-херек үүлөдиг чоруктарга ууур демисел хөй-ниитинин ролун бедип талазы-биле Таанды районунуң партия, совет организаакчылары, ылангыя сөөдүгү чөдө чамдык кемчелерин ап чоруктан. Бугуруле, албан организаакчы черлеринин коллективтеринде, колхозтарда болгаш совхозтарда эки-тура дружиналарын, оңу район штабын тургускаш. Ол ышкаш эш-хуузуңуң судары ажыдап турар.

Партия, совет болгаш суд, прокуратура органынын талазындан чоңунуң ортузунга совет хообу-дүрүм танымдыгызын, амыдралга холбашкан лекцияларын, илеткедери калбартып турар. Улусчу дружиначыларын сургаалалыг хурадарын чер-чөргө эрттирген, ооң командирлеринин семинарын район штавы организаастан.

Ийити чуртталганын көрүм-чүрүм камгалаар, кем-херек үүлөдигчилеринге ууур демисел талазы-биле Элегес суурда эш Шмелевке удурткан дружиначыларын эки ажилын манаа демделээри чуугаа. Олар хөй-ниитинин черлеринг ээлчеглг дедурыйлап, илерөөн чөдөстериң чайладыр дээр ийити хөй-ниити организаакчылары-биле угулчу харылзаалыг ажыдап турар.

«Мехтег» совхозта дружинаның (командири эш Цыпанков) ажилы база багай эвес. Совхозта партия, комсомол организаакчылары дружиначыларын ажилын боттуг удурутуп турар. Бай-Хаак суурда болгаш өске-даа черлерде чүгөөр ажилдыг, дружиначыларын удегерин калбартырынга район штавы тодаргай кемчелерин алыры чуугаа.

Моон-биле калы чөдөстериң база айтыр херек. Чижээ, Балгазында, «Тилелге» болгаш «Кзыл партизан» совхозтарда дружиналарын ажилы барык чорутпайын келген. Бо талазы-биле мида парторганизаакчылар, кидээ Советтерин күүскөн-нары чөтпөс ажыдап турар.

Көрүм-чүрүм үрөөр, арагалар прогудулар, оорлар самчыгдар, ол хевиринг өске-даа үүлөдиглерге удуур демисел — бүгү-ниитинин хөдөө. Улусчу эки-тура дружиналарынын, эш-хуузуңуң сударынын ажилына партия, совет, комсомол болгаш профивел организаакчылары, суд, прокуратура болгаш шагдаа органныр боттуг дуулажыр хулаагелгит.

С. МОРГУЙ.

Ийитинин малындан аңгылаар

Чаа-Хал районун Ленин атыг колхозунуң колхозчуларынын хуузунда хөй, өшкүзү ийитининг малы-биле кады чангыс кодака калар-тып турары малын шын үгөдүн чорударына шаптыктап турар.

Мады ууу кадары дугайында шийтирип Ак-Турут кедээ Совет 1959 чылдын апрель айда үндүрөө-даа ол херек кырында ботанмайын барган. Кедээ Советтин октябрьда болган сессиясына ол айтырыгын чуугааламса-даа ол база-да түдөөл чөк болган.

Мичаарга херек кырында байдал ам ыттавайы олуруп болбас аларган. Колхозчуларын, ылангыя малчынарын хуузунда хөй, өшкүзү ийитининг малы-биле холуй чангыс кадатта, чангыс кажаада турбушаан.

Мичангаш мал олдашкыннын үезинде колхозтун малынын чаш төдүн камгалаар соруга-биле ийитининг малындан тус-тус кижилеринг малы аңгылаары чуугаа. Колхоз баштаар чери болгаш кедээ Совет бо дугайын өренип көргөш, таарымчалыг кемченин ажыдап кылдып, оңу херек кырынга боттандырыры негеттишип турар.

Б. ЧУЛДУМ.

Алдарлыг башкы

Шижери сүргей портфелде туткан, бөдүүн, ыччалла-даа силиг болгаш аянык кеттинген, узун эвес сийниг хөрөжөн кижиге Чааан хоорайнын кулдуучуларын кууду бадарда-даа, өрү чоктарда-даа үргүлчү-ле бөлүк урутар-биле, бодунуң ол ыт-шишмезин бичин ануитери-биле калы каттырып, хөрөжөн чорур. Эрткен-дүшкөн улустар ол хөлүгү бөлүк-биле учурашканды, оларнын аразында эш улуну «Экин башкы» деп хундуу-биле менчилээрар. Ол болза РСФСР-нин школаларынын алдарлыг башкылап, Чаааннын № 1 ортумак школазында башкы Ходалыг Сүрүн-ооловна Бүрбү-дүр.

...Школага ийги залчегинг кичөөлери эгелеринин мезазин берипкен. Башкылар класстарын далажык чоруп турганнар. 4 «б» классын башкызы Х. С. Бүрбү-биле кады классче чорутууус.

Эжиктен кирип олоруууста-да, урутар олуттарындан чангыс кижиге тура калышты. Класстын ишти арыг-ектиг. Парталар сонга өттүр дегген кышкы хунуң хердеринге кыланайын туралар. Оолдар-даа, урутар-даа силиг кеттинген. Даштын төө-төстүң соогу чыраа тудуу, чыккынайын тура-даа, класста диниң чөдөстери көрүп кааш, кижиге чаагаар-ла чылыгы, серген оорар. Башкы өреникчилерин олурткан, дораан-на кичөөлө эгелеп киришти. Хынап каан кыдырааштары ийи олурт парталарын мурундааларына эжеп каарга, анда олурганнар боттарынын алгаш, артыне дамчытты. Мичаалдыр, кандыг-даа дааш-пишөөн чока кыдырааштар удегтене берген.

Эрткен чууларынн катапташкыны. Кыдыг сөөдүң дугайында айтырылганы харылаан өреникчилеринг кол кичөөнгейн башкы дүрүмнөр чуугаалажыг эвес, ханыр домактар чогадып тургузары-

Чечендиктен чүүл

че, оларнын иштинде ол-бу чуугаа кезектерин тыварынче, оларнын учур-уткалын, шын бижилгенин табылбырларыныче угулданган. Класстын өреникчилери өрүнүч харылырын топтап дынап, немээринге, частырылганын эдеринге идепкейли-биле киржиш турганнар.

Чаа теманы дынактап, башкы самбырага бижип кагыл:

«Совет чурттуң пионерлери, эписче Шиглөөн өрүкче белеткен! Чөд даш өркен, ажыла, чурттап чор.

Чижөөн коммунистерден ал!»

Шудуктен кылгы сөөдүнү дужала хевирининг сөстери өреникчилер тып, сайгарганынын соонда, кижиге бурзу ыдыг хевиринг бир-бир сөстөр тывар онаалга алгаш, дораан-на күүсеткилепкен. Ам-на номда бижкен тодарыгын боттары номчуп, чижектерин сайгарып олрал, а ийи уруг оңу диндилер күүсеттирер.

Өренир үезин чаа теманын мындыг азы тайылбырлап алганынын соонда, кичөөдиг чуугаа кезөө—быжыгалаашкын эгелөөн. Мергежилгелерин күүсеттингенин хынаанын соонда, бажыга онаалганы берип, канчаар кылдыр учурууун ийи өреникчиңге чуугаалаткан. Бога ады...

Ажилынын дуржулазын чуугаалап бээрин дилээринге, Ходалыг Сүрүн-ооловна менче арай эдепсингенинги шыкш көргөш, элөөн боданып ара чуугаалап эгеледи.

— Бичин уруларын өредилгеге болгаш кижизилдиге таарыштырган бедеп дүрүмнөр болгаш смелер кайлыын турар. Мен бодарымга, тодаргай таварыма бугуруунде-ле баш-

Ленинград. Вера Слушкая атыг сипеттэ кел кылдыр фабриканын пестүлери чеди чылдык баштайгы чылдыда эки ажилдааннар. Олар чылдын эгеленден тура ады ичкелли метр аны-бүрү постерин бугурун. Ол херек чөдөөдүгү пест 1,5 миллион пасты-бестин даараарына чедирип, СЭКП ТК-нын болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлениниң поставы удегүрүн улам ынаа көдүренин талазы-биле кемчелер дугайында доктаалыга харым кылдыр, ол бугурулгенин коллективниң бодунга чаа, бедиктен хулаагелгени ауган. Продукцияларын асортиментининг дыка калбартыр, шынарын экинчилер деп шийтирлээр. Чеди чылдын төнчүзүңгө чедири чыл санымда-ла ийи муң ажыг чуул-бүрү шокар-лыг 460 чаа хевиринг постерин бугуруриң төлөвилгезин.

Чурукта: коммунист күш-ажылыны бригадаларын ады дээр демисежип турар бригадалык удурутугузу Анна Глушкова (солгай талазында) болгаш ажилын Римма Сереева олар чаа чайгы песту көрүп туралар.

Фото П. Фотоготова. СЭТА-нын фотохрониказы.

Бичин өреникчилеринг класстарын уруугарына, октябртарга дуулаалар.

Уруларын дораан-на күш-ажыла чачыктырып эгелээр херек. Бирги класска келер уруугал аны-ангы аажы-чачыг болгай: пөрүк, мядымчыл, чамдыктары келди, мактаныр, туралында. Оларын чурумга өредип, коллективти хундуулар кылдыр кижизилде күш-ажылыды бирги черге тургускаже хөрөк. Бодунуң оорар черин арыг-сипиг тургузарында эгелээш, парта, эжиң, сонганы чогул аштарына чедири ажилдарын оларга кылдырар. Хевирин өгүн илер, аксынын даараар ажилдар бааза тургулар. Баштайгы үеде ине, хендириң бодум үргүлчү ап алгаш кээп турган мен. Сөөдүңде уруугал чадчымыг калган, ам кижиге бурзу-ле ине, хендириң кээп туралар. А бо чылын 4-кү классчылар клазынын иштин чурун, оттулар маш кинерин боттары ээлчегил кылдып турар.

Мээң өреникчилеримге боттарынын идик-хевин чүп билбес кижиге ко. Понедельник санымда клазымыкка тускай хынадааны кылдып, түннелин чуугаалажып, чарышка тилекчи болганыны илерелип, мактап турар бис. Хөл-биле күш-ажыл, нинтиге ажыкты күш-ажыл деп чоктоктан бээр школаларда киргенг кичөөлдеринг чөвү-биле организаастан чорук кончук ажыкты. Школада кылдыр материалдар-даа, чөдөк-херексел-даа чедишпес ийикке шуут чок апарылар таварылгалар тургулар. Иччалла-даа мен ада-

нелер-биле харылзажып тургаш, ам куш-ажыл кичөөлдеринин программаларын шунтузуп күүсөдип турарын чедиң алган мен.

Классын пионерлерин-биле ажил улуз учур-дуулап. Чүгө оңу эки белеткедиг, солун кылары чуугаа. Чижээ, бистер «Москва — бистин Төрөн чуртувустун наймысыла» деп темалыг чымыш кылган бис. Оң белеткедиге бүгү отряд кирешкен. Белеткедиг алган соонда чымыштын мындыг план-биле эрттиркен бис: а) Москва дугайында беседа; б) альбом-биле танымалыг; в) белеткек номерлеринг көрүлөсин. Оң соонда оларнын, танышар кылдымыс. Чымыш урууга даа сонууганчыг болган. Пионерлер тинмур команданы тургускаш, назылап кыраанарын ажилына дуулап туралар. Ам пионерлеринг чалдарын шийгээдип алып талазы-биле ажыдап чоруттунуп турар. Отряд «чеди чылдык эдеринчи» деп атка чедер деп соруганы салыч алган, кижигүрүл-ле ораддажып турар.

Башкынын ажилынын чедишкенин болуру оңу ада-илерин-биле харылзазындан улуг дамааржыр. Мен ада-иле хурадарын өй-өйлө эрттирип, кошкак өреникчилерин өредилгенине шолууг салдым ада-илеринг башкыларынагуула-дараа барып, чуугаалажып турар мен. Оң түннелине өреникчилеринг илик-төс, арыг-шевери ажыжон, хүн чуруму күүсеттинин турар. Ам хурааларга-даа, беседаларга-даа чүгө өредилгениң шына-

Парлаттынмаан чагаларнын изи-биле

Сут-Хал районун «Алдан-Маалдыр» кедээ ажил-игый артелинин мал ажилында чөдөстериң, ылангыя малын чаш төдөдү хөй хорамча барыны, мал ажилында улуг чөдөстериң узуулаар талазы-биле колхоз баштаар чери, оңу даргазы эш Шалдыгын организаакчы кемчелер албайн турарын дугайы «Шын» солунунуң номчукчузу бижээ. Ол дугайын редакция СЭКП Сут-Хал райкомунга медээлөөн.

Партия районунуң редакцията дынактаны болза, корреспондентчинин изи-биле ук айтырыгын СЭКП райкомунуң бирозунга болгаш колхозта партия организаакчынын хураалына чуугаалажып, мал ажилында чөдөстериң узуулаар талазы-биле кемчелерин ажыдап кылган, боттандырып турар.

Ходалыг Сүрүн-ооловна-биле байлалжып тура база бир катап келгеле, чаа-чаа чууларын оң өренип алмаккап турарының илеретеш:

— Бо чөдөри чылдын дууругула чаа кижинг өрөктөн ирги сиптер?—деп айтырдымыс. Башкы каттырыпкан, «Оларын сангы черде билбес мен» деп шымын чуугаалады. Оң менче көргөн көрүңү сактымын, өреникчилеринг сангы билбесиме-даа, дыка хөйү сактып тур мен, бо мезон-биле ам мынчылдыр чуугаалажып турар бодун бизин оларнын бирээни сен» дөңсиг болду.

Бистин чуртуууста башкыларын хөй сангы арманга ажыдап турар. Аннык ажалдакчыларын өредилгенине болгаш кижизилдигенине төлөттип салышкыннын кирип чорур ээ эки кижилерин бирээни деп дидик чуугаалап олорууус Ходалыг Сүрүн-ооловна Бүрбү бодунуң хундулуг, бунунын, хулаагелгени Төрөн чуртууун мурунга алдырлы-биле күүсөдип турар. Идик ажил-иши кижилерге кым-даа «Четтирдим!» дээр.

Б. ОНДАР.

Фермерлерниң кырында имиртин диргелип турар

Бо болза өрткөн чылдын күзүндө болган. АКШ-тың фермерлеринин министр Бессон Совет Эвмиленине кыска үеин аян-чоруун кылып чоразан. Колхозтарның болгаш совхозтарны амыдыралың-биле ол таныжып, колхозчуларны бажыңарыңа, мал ажылыңың фермаларыңа чоразан. Министр АКШ-че чана бергеш, СССР-ниң көдөзө ажил-агыйының чедишинеринге, колхозчуларны энергияны болгаш инициативаныңа чогуур түнөөдү бергеш, мычалза-даа орустар амер фермерге чеди шыдавас деп ол немеп чутаалаан.

Ооң биче-ле мурнууда, сентябрьда Вашингтонун чогууда Белт-Свида деп бичи хоорайжыгашка о-ла Бессонун, журналистерге чугаалап чугаазын дынарар аргалык болган мен. Индирге Бессон үнүч келгеш, фермер болуңду салым-толунга кайы хире сеткип-салгыжыңың ханып турар дугайың, хуу бугуруле өөлелиң системаныңа, тодаргайлаага капиталың үезине чурттаары оң аас-кежиң дээр чегелгичи чүвени чугаалап эгелез. Бессон фактыларын көргүсүзөн.

Каттышкан Штаттарга аян-чорук кылып чоруп турар чүвениң чөк кырында байдалын көргөн бис. Машина Нью-Йорктан үнөш, Гай-Партия тааламыңа утгадлар чорупкан. Нью-Йорктун бедик бажыңарың, шимэениң кудумчулары соо-вуста чыгып калган. Вашингтон аттың чеге көвүрдү кежилер шө-йүген терге сугуду Гудзон хем хуу караанга чыгынып берген. Ам бистиң хоорайдан дашкаар үнүч келгенис ол.

Чазгалык оруктуң ийи талаларында фермалар көстүп турар. Кажаалык участка чөккөн, чурттаар шөвөрин бажыңар, мал каяаларың, ферма бурзунга тамаарышкан сикос суургалары бо-ла көстүп турар. Силос суургаларының курут турарың бис эскерип көргөн бис. Оларның ажы-даа чөк, камналдырды-даа өвөс болганы ол чүве-дир. Силосту чер кырында шыгжаар херекселге салыры бөдүүн болгаш ажыктыг.

Даштынды көргө эки таарымчалык бажыңарың аразында мырыңай оон өске хевирлиг бажыңар база көстүп келтирзе: сонгаларың калбак мыштар-биле дуглаша, када-биле дуй шаап каап ирик ка-налар, ирөөш бүстүп дүшкүлөөн ка-ла-херим. Ол бажыңа шагда-ла кичи чурттавайн турар. Бо эвизиреон казанактың, эзи кымыл ыч-чаш? Оң эвизир сураттаваңар, ону тыппас-даа силер. Ядарп коозу-рааш, ферманың кагаш ол чоруй барган, заводта ажылдап турар ма-гит чөк, а ажил болгаш хлеб ты-алыр дөш Американың оруктарыңа да тозап чоруп-даа турар чыдаас.

Оон ийи чоруп кагдысы. Сонгаларың калбак мыштар-биле дуглаша када-биле дуй шаап каан ба-жыңар, эзелери кагаш чоруй бар-ган фермалар база катап көстүп кел-дир. Уезуу 150 километр дуртту оруктуң участкадагы мыңдык фер-маларың аявас эвези көргөн бис. А бүгү штаттарда оларның саны че-же деп? Дэвирге Бессон ийди чуга-рагайын айтыпкан болгай. Ийди болган төлөздө АКШ-тың фер ажил-мын министрине ол чугагайын сагындыры бисе күзөңгү-дир. 1947 чылдан, тодаргайлаага, сөөлүк 12 чылдарың дургунда фер-маларың саны бир миллион ажыг кызырылган. Ийчаага ким коозу-рап турарың? Байлак черлерин эзелери өвөс мыйнаа? Чөк, олар чурттап, байып турарлар. Ийылар, амыдыраар аргазы чөк апарган, ба-за шөлдөн аас-кежикти тып алы-рыңа бугурули оскудурган, ол аас-кежикти хоорайдан дилет турар кижилер коозурап турар. Уурмек фермерлер коозурап турар. Эрткен чылды конгресске кылган болуңу илеткелгиге президент фермаларың саның өзөзөңни колдуңда-ла чылда 2500 доллардан өвөш оругалың тараачтыңарың уьжундан болган деп медөзөң.

Ажы-агыйың каарың мур-нуна уурмек фермерлер ол черин-ге артып каар дөш бичи-лаа бо-дунар-ла аргадан халбагынып тур-дар. Олар чөккөндү, ол эр-тергичи санып ап турган. Ол эрелер келдиңде баргаш, фермерни эрем-чигей чаразы ышкып бектеп турар. 1945 чылда америк фермерлерниң өези 7,6 миллиард доллар болган, а 1959 чылдын эгезинде ол өре 20 миллиард доллар ашкан. АКШ-тың фер ажилының министр фермерни аас-кежиң мыда деп көрүп турар чыдавас боор?

...Бистиң аян-чорувус үрүлүчү-дөшшөан. Машина калбак, чазгалык орук-биле манай орган. Ийышын сарга берген бүрүлери дүжүп тур-ган. Шөлдөр эвизиреон. Бир бай фер-меның чогуңда элөөн каш куу зуун вагоңарың көргөн бис. Олар вагоң-

нар-даа болган ычаш. Олар релье-терде өвөс, аяа-ла айтаңаң черлерде тургулаан болгаш оларны дугула-ры каа өвөс, а ресиннер болган. Бо чүү деп вагоңарың, олар мында канчап чедип келгенини чугаалап бө-өрип үдөкчиден дилей-ле бердиңс.

Удөкчиниң баштай ыды бергенин билген бис. Азактың сөөлүндө «Бо вагоңар өвөс, а көжүрүп чорутуп ба-жыңар ышкы-тыр» деп ол тайлы-бырлады. Ийчаага ыдыг бажыңа-рың эзелери доран-на билип каан бис. АКШ-тың көдөзө ажил-агый ажилчыңары, тодаргай чуга-лаага хөкөчктер оларда чурттап турар. АКШ-та көдөзө ажил-агый ажилчыңың деп кымыл ол? Оң чүзү барыл? Оң чүзү-даа чөк деп шуут ханымыла ажырас боор. Көдөзө ажил-агый ажилчыңың бөдүүн чөри чөк, оң бөдүүнүң бажыңы чөк, оң доктаамал ажилы чөк, оң амыды-рап-чурттаарыңың өң эвөш дөш хөмчөзөңи магадылал болгу дег ажил төлөвири чөк, ол кижилер ажил дил-леп, хөй-хөй штаттарың артып чоруп турар, оларның чамдыкы чурттуң сонгу чүгүндөн мурнуо чүгүнче бар-ыл, ажыды таварыла бооп тып ап турар. 1958 чылда Каттышкан Штаттарга 1,977 муң хөмчөзөңтөн көдөзө ажил-агый ажилчыңары санаттынып турган, оларның 900 муң хирези көжүп чоруурлар, ийчаага оларның чартык кезиңи даш-тыгы кижилер — Мексиканың, Бри-тан Вест-Индияның, Филиппин орту-дуктарың, Японияның, Пуэрто-Рикоңуң чурттагычлары бооп турар. Көдөзө ажил-агый ажилчыңың ажил төлөвири чылда ортума-биле 892 доллар бооп турар. Бо чуга-гайны АКШ-тың орадакчы прези-денти Никсон билер бе? Москва-га ол чоруп тургаш, недеяда ажил-чыңың ортумак ажил төлөвири 90 доллар (чылда 4,300 доллар) бооп турар деп медөзөң болгай!

Бо 892 долларың ажилчыңарың чамдык кезин ажылдап албайн ту-рар. Бөдөзө ажил-агый ажилчыңарың ажылдап турар ажилчыңың хуңде ортумак ажил төлөвири 1958 чыл-да 4,91 доллар турган. Ол чыл-да чөккөн өртөзө чик кафетерияга бир кижиниң дүштөгү болгаш кезэжиң бөдүүн чөмгөгө-ле четчир. Ийчаага ажилчыңың өг-бүдөз база бар болгай, оларны чүгө чөмгөгө өвөс, хары база хөмгөгө, хонар кандыр-бып бөдүүнү тывар херек.

Көжүп чоруп ажилчыңар куш-ажыл дугайында хойбулар-биле камгалаттымааның, ажил төлөвири-ниң өң эвөш дөш хөмчөзөңи оларга магадылаттымааның, ажил хөм-чөзөңи калды-бир өң хөй дөш хө-мчөзөңи оларга кызыгаарлаттыма-аның үстүдө айтык чүдүлгөре не-меш каар херек. Ийдиң кижиге пей-сины амыры кончуг берге, барык-да болдуңмас.

Ортумак ажил төлөвири савап көөрдө өң хөй ажил төлөвири ап турар бөдүктөриң база киришти-рип турар. Кажан Никсон ажылда-п турар кижиниң ортумак ажил тө-лөвири чылда 4000 доллар бооп турар дугайын чугаалап тургаш, чылда 50 муң долларың ап турар кижилерни, 2—3 муң доллардан ашпас ажил төлөвириң кижилерни айтып турган боор дөриңге чи-зинишиңиң чөк тур. Орадакчы пре-зидент Огайо штаттың көжүп чо-руур болгаш 1958 чылды чыга-рында хөй таварыңаага бир ша-кта 25 центиниң ап турган көдөзө ажил-агый ажилчыңарың ол «ор-тумак» санга кириң бе? Азы Ка-лифорнияда сугтарыла тулуңда ажылдап турар болгаш бир шакта 50-50 цент ап турар мексика ажилчыңарың? Лаундес округта (Джорджия штат) көжүп чоруп, бир шакта 50-50 цент ап турар ажилчыңарың болгаш Никсон-ун салгыңаңа кирген деп бе? Риок-Граде мыназыңда (Техас штат) чамдык бугуруле эзелери 60 ша-ктың ажил недеялыңың бир шакта чүгө 16-16 цент төлөп турар ажилчыңарың ол уккан бе?

Бир шакта 16 цент! Кижиге бир центиниң ажы чүү бооп турарың билип алдырың номчучуларга дуа-лдык болур боор деп бодай-дыр мен. 16 цент-биле кафеден бир стакан сокут садып ап болур шөлдөр; 16 цент-биле солунуң өзчөчөгү ду-гаарың солун даякчымыңдан са-дып ап болур; оң-биле 25 грамм булкан азы сүт-ыштак кылдыр бышкан кукурузаның 25 грамм та-раазын садып ап болур.

Фактылар кымды-дыр. Оларны адабияның документлеринден алган, оларны бистиң ужурашканымың кижилер бөдүткөөн. Оларны Аме-риканың Каттышкан Штаттарының хөй-хөй хөй-ничиңе ажилдакчы-лары база-ла хүлөң көрүп турар. 1959 чылдың эгезинде Вашингтон-га көдөзө ажил-агый ажилчыңары-ның төлөзөчктериниң конфе-ренциясы болган. Куш-ажыдың аме-рик федерациясың — Бүдүрүлгө

профессилдериниң кон-грессиниң сая-хөмүң ка-далап эргелөөн Уиль-ям Шнитцлер конфе-ренцияга санал берген. Кө-дөзө ажил-агый ажил-чыңарың ийчааар аз-жылап турар чорукту «бистиң үениң өң ур-жуктуң төөгүзү» деп ол адаан.

Каттышкан Штаттар-да «чагай» фермерлер база эвөш өвөс бар болбайн-аан. Америка-ның кукуруза непе-рөөн чөри—Айова штат-ка олар-биле ужура-жып, чугаалашкан бис. Амдымыңда ыды хөй-хөй фермерлер тарыл-га шөлдөр болгаш бугу-рун үдүлдер продукция-зыңың хөмчөзөңи хө-вөөр арттырар, бугуру-леңиң чарыгдаларың дугаалап болгаш амыдыраарыңа эр-гежөк чугула хөмчөзөңи алдыр аргалык бооп турар. Ийчаала-даа Айовада имиртин база дүжүп ту-рар. Бүдүрүп продукцияны сая-чы-гар фермерлерге улам берген деп чыдар. А продукцияны сая-чы-гар чериниң чөк бооп турары фермерге өлүм болур. Ийчаа-гаш продукцияны сатыпса болза, ол бөдүүн фермазың ажаалдазың хандырып шыдавас.

Ийдиң фермерлерниң бирөөнүн дугайын айтыры күзөңгү-дир. Лесли Лянде Айованың төвүндө чурттап турар. Лесли 60 гектар черин, оң көдөзө ажил-агый ма-шиналары бар. Ийчаала-даа ол ам бенин малы чөк аларган. Оон ажил-агый улуз фермерлер-биле адааннажыр аргазы чөк болган. Эвт бүдүрүндөн ойталаар ужурга та-варышкан. Лесли өске фермерлерге мал чөмүн бугуруп бөзөр ажыды кылып эгелезең, ийчаала-даа ыдыг арга-биле аас-кежикти база тып-паан. Ам Леслиң фермазы бөдү-нүч тарылгаларың кезин ийчаап албайн каап турар. Келир чылда тарылгаларың салып алырың күзөң кижилер тыптар деп бе, бажыңың согызыңны карап кал-бак ыш-биле дуглаша каала-биле дуй шаап каар болгаш ажил дилет чоруур ужурга тавары бөзөр бе?— Ол айтырылар фермерни дүрөңдөп турар.

Айованың оруктарыңа мыңдык байдалың хайгаар көөр ужурга таварышкан бис: демилгел кылган аяңгарлар ийча-мында тургулаар. Сайгарар чер тывалыбаан мал чө-мөңдөриң болгаш кызыл-тастың ку-ралавырың оларда кадалап тур-ар. АКШ-тың казаа көдөзө ажил-агыйның продуктуларыңа, оон ийитине кукурузага өрткөриңи кү-дүлөтөзө орадалаштымаан, чыл бүрүлө «арткышылдыг» продукту-ларың санып ап, оларны салдаттар-ды шыгжап турар. 1959 чылдың но-ябрьның төңүзүндө АКШ-тың прези-денти көдөзө ажил-агыйның ар-тыкшыңдыг продуктуларың салып алырыңа чаа ашк-хөмчөгилерни үндүрүп бөзөр дугайында өзчөчөгү хойбулга ат салган.

Ажы-агыйның сайыраың ба-раанварың таарымчалык өрткөлдөң чөккө болдуңмас. Ийдиң таарымча-лыг өрткөлдөн капиталыңиң систе-ма база хандырып берип шыдавас.

Бөдүнар аргажөк ышкып кыл-дыр сагындырып турар болза-да, бо факты-тыр. Тарылгаларың кы-зырыңың америк фермерлерни кы-тырып турар. Черин ажиллавыс кылдыр шуут каар дугайында на-ционал банкның тускай програм-мазы хүлөң алдыңаң. Чыжээлөр-дө, сенде үс гектар чер бар болза, оон ол гектарыңа тарааның чаптып тарывыс ужурул сен. Продукция-ның артык центнерин бугуруле тө-лөздө черге бөк үнүшөр үнүп тур-гай-аан. Ол эвизиреон черлерге малды бөзиң орадалады болбас. Чү-гө? Малды орадалдыр чорук өшти бүдүрериң көүдөңдирең чөдир, а өшти сайгарар чер база-ла чөк.

АКШ-тың фермерлери — хүлү-дөздөк кижилер. Олар соңок кижилерни чуртеттин ханымындан уту-ш ап, олар-биле найыралдык чугаала-рың ай дугайында, дилтер ара-зынга ужуруушкуннар дугайында, тайбыч болгаш найырал дугайында чугаа чоруп туруңда ол хүлүзү-чүрүп, оон арның өөрүшкү чырыдып турар. Ажил-амыдыралдык херекте-риниң дугайың, дүжүт дугайың, продукцияны сайгарар дугайың, чөөкү үдө планнарыңың дугайың айтырың эгелей бөзөвиске-ле фер-мерниң арны мунгаргай алар. Ол келдир үеиң хандык болурун билбейн турар. Оон даартагы хүнү мунгар-гай чорук-биле дуй аалдыңаң.

В. ПОЛЯКОВ.
Вашингтон—Нью-Йорк—Де-Мойн

Сурагалы совет пөсү Валентина Гаганованың эгелээшкени Болгарияны Улус Республикасында калба-биле ажылдап турар. Софияда «Болгария» деп хөвөк-артыл-га фабриказың мастери Георги Пенев мурнакчы бригадалан жоудангай Бригада-ге бир дугаарында ишчезиң кижилерин бирээ. Бригада удакча чөк-ла бүдүрүгө оонаалгаларың күссөдүн, а оон соонда ажыр күссөдүн турар аларган. Чурукта: мастер Георги Пенев машиналарың ышпай тур. Фото В. Ивановуу.

Өөредиглиг болгаш солун-даа

ДЕЛН. (СЭТА). СЭТА-ның коррес-понденти В. Кодрашевтуң дамчы-дып турары болза: Делде делегейиң көдөзө ажил-агый делегейиң совет павильонун бир ай дүргүзүндө ажылдап келгениңиң үезинде ону бир мил-дон ажыг кичи көргөн. Аяа кел-геннериң аразында—ажыкчыңар, тараачыңнар, сурагың эрмеден-нер, министрлер болгаш парламен-тиниң депутаттары бар. Демдегал дептерери салып каан стоцкугаштар чаныңа кижилер үрүлгүч сымдаржы берген турар. Совет павильонун көргөңиңиң соон-да дыка хөй кижилер боттарыңың сонугуруң болгаш бөдөддөрүң аяа илередиң бижиңсаарлар. «Росси-я болгаш орустар тергин-не-дир» — деп Сухаб Лал бижөөн. Ийженер-алестрик Амар Джит Сиңг мыңа деп бижөө: «Мен СССР-ниң көдөзө ажил-агый талазы-биле чеди алган депшилезиң улуу-биле сонугура-м. Совет улузун улетирге чеди алган депшилезиң Ленинниң кайгамчыктыг чуртуңа мээң чү-рөөмиң хүндүткөңи болдурган».

Павильонуң хүндүлүк көрүчү-лериниң демдегал кылыр дептерине-де бижөөн чүүлдөр улам-на неме-жип турар. Ийди парламентиниң улус палатасының даргазы Айягар-ны бижөө: «Орус павильонда көдөзө ажил-агый айтырыгыларыңың талазы-биле делегейиңиң дыка өң чып көргөскөн-дир. Диаграммалар-да, карталарда болгаш көргүзүлгө-лөрдө көдөзө ажил-агыйның барык бугу адырлары чырыттынып турар. Бо бүгү өөредиглиг болгаш солун-даа... Россия чүгө улетирүп өвөс, харын көдөзө ажил-агыйны база хөжүгүдүп турар. Мен Россияның моон-даа артык чөкөктөриң күзөп тур мен».

Индияның сая министери Десаи мыңаар бижөө: «Мен силерниң павильонларың көрүп, СССР-ниң көдөзө ажил-агый талазы-биле чеди алган калчар-даа аажок улуз депши-лезиң-биле танышканыма кончуг өөрүдүм».

Мадхья штаттың кол министери Прадеш Багду павильонун көргө-ниң соонда: «СССР-ниң павильону-ңа келгениң менне дыка-ла сөзүң болду. Мен моон дыка хөй чүгү-лөриң билип алдым. Машиналар СССР-ниң көдөзө ажил-агыйның чартакан-дыр. Чеди аалдыңаң депшиле кай-гамчыктың-дыр» — деп бижөөн.

Индияда өөрүшкүлүг медээ

ДЕЛН. (СЭТА). Н. С. Хрущевтуң Индонезияга баарының үезинде Ин-дия келдириңиң талазы-биле ча-далганы оң алганыңың дугайында Москвадан келген медөгледи солун-дар январь 7-де парлаан. Солунар бо медөгледи көсүкү черлеринде уаут эгелериң аадаңа бижөөн.

Н. С. Хрущев Индияга баарының чаалаганы хүлөп алган болгаш маала февральда чедиң хэриңиң дугайында СЭТА-ның медөгледи январь 7-ниң эренинде бүтү-ниң ди радио дамчытыр өң чүгү-ла медөглел кылдыр дамчыткан. Бо медөгледи дыка хөй катап Инди-аның чүүл-бүрү дымдарыңың кыры-га дамчыткылаан.

Лаостуң чаа казаа

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агенттелициң Вьетнаңдан дамчы-дып турары-биле алгыра, январь 7-де Лаостуң хааны Саванг Ватта-хана чаа каттышкан казақты тургус-

Алжирде дайылдажышкыннар

КАИР. (СЭТА). Алжирниң На-ционал-хосталгалык шериниң дөдө командириңиң мында парламентке медөглелиңде чугаалап тур-ары-биле алгыра, 1959 чылдың декабрьның 5-тен 31-ге чедир үе-ниң дүргүзүндө мун ажыг француз солдаттар болгаш офицерлер өлүрт-кен, дайымың 95 танкылары болгаш шериниң 34 автомашина-лары узуатканың болгаш бир вертолёт андарга аттырган.

Англида ядролуг чөпсөккө удур демиселчилерни судтааны

ЛОНДОН. (СЭТА). Январың 2-де Харрингтонда ракеталык базааның чанында болган чыскаалдың 82 кир-жикчиерин январыңың 6-да суд-таан. Чыскаалганың ийчаа ядро-луг чөпсөккөден ийичиниң соксандыры болгаш ядролуг чөпсөккө моон сол-гаар шөңөр чорукту доп-доран хо-рудуларың негезнер. Подлейжилер албан хүлөзөзөңи күссөдүн турда алган удууланган-нар деп туттурганыңың бурууда-дып турган. Ийчаага оларны

Оманда тулчуушкуннар

КАИР. (СЭТА). Оманның имамы-ның Каирде төлөзө чери 1959 чыл-дың декабрь 20-тен 27-ге чедир оман патриоттарыңың англи колониал-дык шериглерге удур дайың чору-дуушкуннарыңың дугайың медө-глөң. Төлөзө чериниң парлаан дья-надында чугаалап турары болза,

Уруглар садында

Ийн чыл бурунгаар Чаа-Хөй суур-га уруглар садын организастан тур-гускан. Баштай ол бичи, таарымча чөк бажыңа турган. Суурнуң чоңу-нун негелдизин эсуугар эрткен чыл-дан эгелөөш, сады таарымчалык, дөдөм бажыңа-биле хандырган. Ий-да ам суурнуң чурттакчыларының 50 уруугары өзүп, дорутуп турар. Бичи чаштарың кижизидичилер Н. Доржу, Н. Пахтина болгаш Р. Агальцева олар кижизидип, ам-дыгааштан эгелеп оларны күш-ажыла чачыктарың турар. Ийча-гың өлөзү уругларың бөтүү хол-нелериң талазында чурттап тур-ганың хевирлерин пластик-биле ту-дуп өөриң алган. Аяк, таватарның дажымырыңа поварга дуалажып, олар боттары дежурныйлап турар-лар. Оон ангыда кижизидичилер уруугарың чуртулга болгаш уру-чуу талазы-биле билгичи тала-зыңа база-ла чачыктырың турар. Чөккө чаа олар ясли урууларыңа солун концерт көргөскөннөр.

Куш-культура болгаш спорт ажылың экижидер

Спорттуң «Труд» өки-тура ни-тителиңиң область чөвүлелиңиң III пленуму чөккө чаа болуп эрткен. Аяа Бүгү-өвиледичи «Труд» спорт өки-тура нитителдериниң чөвүлели-ниң куралың түнөлин болгаш спорт нитителиңиң мурнууда сал-дыган сурудаларың дугайында нитителдичи даргазы өш Н. Поля-ковтуң илеткелди дынаан.

«Чуртта куш-культура болгаш спорт удуругазыңың дугайында» СЭП Тет Комитетиниң болгаш СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиңиң доктаалың күссөтпешпаан, куш-куль-тура болгаш спорт хөрозөңе анык өскөнерини калба-биле киришти-рериңе элөөн ажилдарың чорут-кан.

1959 чылда куш-культура бол-гаш спорт хөрозөңе коллективтиң аныктырың калба-биле организа-стан, спортту мергежили бедиңип, Бүгү-өвиледичи спорттуң «Труд» өки-тура нитителдериниң куш-культура коллективтериниң ажылы-ны түнөлинде область култура өргөзөңиңиң типологиязыңың куш-культура коллективни 4-ку чери ээлеп, спорттуң «Труд» өки-тура нитителдериниң Тет Чөвүлелиңиң ышпаи база биче медалы-биле болгаш өртөкчү чүүл-биле шаптал-кан. Медицина училищезиниң бол-гаш партия обкомунуң куш-культу-ра коллективтери спорт ажылың экижеткен.

Куш-культура болгаш спорт ажы-лында чедишкыңер-биле кады куш-культура коллективтеринде болгаш спорттуң «Труд» өки-тура нитителдичи область чөвүлелиңиң аялында четпестери санал бер-генер шыгытмызы-биле шүгүмчү-лөөн. Куш-культура болгаш спортка Редактор К. С. ШОИГУ.

Кинотеатрларга

Январь 10-да «ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (улуг зал-га): «Ачам, атам, мээң кадымчым болгаш мен» («Папа, мама, жена и я»)—2,15, 4,15, 6,15, 8,15, 10,10 ша-ктарда; а хүндүсүңүн 10 болгаш 12 шактарда—уруугларга программа. «ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (биче зал-га): хүндүсүңүн 9, 10, 11, 1, 2, шактарда—уруугларга программа; «Ачам, атам, бажың ажилдакчымы болгаш мен» («Папа, мама, служан-ка и я»)—3, 5, 7, 9 шактарда. «Каа-Хөм»: хүндүсүңүн 11,15, 1,15 шактарда—уруугларга программа; 3,15, 7,15 шактарда—«Бирги черге-нин капитаны» («Капитан первого ранга») —делгем экранга; 5,15, 9,15 шактарда—«Дөдөң хөрозөңитерне»

Январь 11-де «ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (улуг зал-га): «Чаш уруг» (Малышка)—12, 2,15, 4,15, 6,15, 8,15, 10,10 шактарда. «ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (биче зал-га): «Байрамдык кезең» («Праздничный вечер») —3, 5, 9 шактарда; «Сибириниң чери, мениң-ле» («Здравствуй, земля Сибирская») —7 шакта. «Каа-Хөм»: «Дөдөң хөрозөңитерне» керек орук —5,15, 9,15 шактарда; «Бирги чергениң капитаны» («Капи-тан первого ранга») —3,15, 7,15 ша-ктарда (делгем экранга).

Областың киноэкраннарыңа

«Путь в жизнь» («Путь в жизнь»); «Восток»: 11 болгаш 1 шактарда—уруугларга программа; 3,15, 5,15, 7,15, 9,15 шактарда—«Хойлуу дээрге—хойлуу-ла» («Эзекон есть закон»). Январь 11-де «ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (улуг зал-га): «Чаш уруг» (Малышка)—12, 2,15, 4,15, 6,15, 8,15, 10,10 шактарда. «ВЛКСМ-ниң 30 чылы» (биче зал-га): «Байрамдык кезең» («Праздничный вечер») —3, 5, 9 шактарда; «Сибириниң чери, мениң-ле» («Здравствуй, земля Сибирская») —7 шакта. «Каа-Хөм»: «Дөдөң хөрозөңитерне» керек орук —5,15, 9,15 шактарда; «Бирги чергениң капитаны» («Капи-тан первого ранга») —3,15, 7,15 ша-ктарда (делгем экранга).

«Чарап чаптанчылар дугайында» деп тоод-ишин болур. Эгелээр хүндүсүңүн 12 шакта. Касса өртөңиңиң 10 шакта эгелеп ажилдаар. А Антокольскийниң «ЧАРАШ ЧАПТАНЧЫЛАР ДУГАЙЫНДА» деп тоод-ишин болур. Эгелээр хүндүсүңүн 12 шакта. Касса өртөңиңиң 10 ша